

Zbornik: *Bioetika i dijete*

U saradnji *Hrvatskog društva za preventivnu i socijalnu pedijatriju* i izdavačke kuće *Pergamena* 2011. godine objavljen je zbornik radova pod nazivom *Bioetika i dijete*, koji su uredili Ante Čović i Marija Radonić. Zbornik obuhvaća dvanaest izlaganja koja su predstavljena 14. novembra 2009. u Zagrebu na simpoziju *Bioetika i dijete. Moralne dileme u pedijatriji*, a koja su dodatnim proširivanjem i elaboriranjem postali pisani radovi. Radovi problematiziraju moralne dileme koje se pojavljuju u pedijatrijskoj praksi, kao i probleme koji postoje u području društvene njege o djeci uopće.

Autor prvog rada u Zborniku, Ante Čović (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), svojim radom "Pojmovna razgraničenja: moral, etika, medicinska etika, bioetika, integrativna bioetika" razgraničio je pojmove navedene u naslovu rada i načinio pojmovni okvir unutar kojega su konstrui-

rani ostali radovi. Čović je svojim radom prikazao i genezu bioetike koju je podijelio u tri faze: 1. fazu 'nove medicinske etike', 2. fazu 'globalne bioetike' i 3. fazu 'integrativne bioetike' koja je razvijena u jugoistočnoj Evropi sa središtem u Hrvatskoj.

Luka Tomašević (Katoličko bogoslovni fakultet Sveučilišta u Splitu) u radu pod naslovom "Bioetika: kršćansko-teološke perspektive" istaknuo je da kršćanstvo bioetici postavlja velike izazove, ali joj također daje i usmjerenja jer se kršćanska bioetička perspektiva zasniva na shvaćanju čovjeka kao osobe koja svoje dostojanstvo ima sama u sebi, što proizlazi iz činjenice čovjekove sličnosti s Bogom. Teološko rješenje bioetičkih problema uvijek se izvodi iz stava da je život nepovrediv i nedodirljiv jer je Božiji dar te da je dobro sve ono što čuva integritet čovjeka kao osobe, dok je zlo sve ono što čovjeka kao osobu ugrožava, počevši od začeca

pa sve do čovjekove smrti.

Hrvoje Jurić (Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu), slijedeći stavove Hansa Jonasa, utvrđuje da je odgovornost za dijete paradigmatički oblik bioetičke odgovornosti iz dvaju razloga. U svome radu "Odgovornost za dijete kao paradigma bioetičke odgovornosti" tvrdi da: 1. odgovornost prema djetetu može postati mjerodavan model u slučaju čovjekove odgovornosti prema ne-ljudskoj prirodi jer u obama slučajevima nema recipročnog odnosa prava i dužnosti; 2. odgovornost za dijete karakterizira totalnost, kontinuiranost i usmjerenost na budućnost, što su također i oznake novog tipa odgovornosti koji proizlazi kao zahtjev doba ekološke krize kao krize znanstveno-tehničke civilizacije.

Rina Kralj-Brassard (Dubrovnik) i Ivica Martinović (Institut za filozofiju, Zagreb) zajedničkim radom "Dojilje za nahočad – javna služba u Dubrovačkoj Republici" prikazuju brigu Hospitala milosrđa (Hospitale misericordiae) o nahočadi i djeci koju je ugrožavalo siromaštvo u vrijeme Dubrovačke republike. Hospital je osnovan 1432, a dojilje su djelovale kao javna služba.

Ingeborg Barišić (Klinička bolnica *Sestre milosrdnice*, Zagreb) u radu "Etički aspekti genetičkog

tretiranja u djece" naglašava da djeca nisu autonomne osobe te da ne mogu u potpunosti razumjeti moguće rizike i koristi koje donosi genetička informacija. Autorica proučava odgovornost i ulogu roditelja, koji u procesu odlučivanja moraju biti što više uključeni, i kliničkog genetičara, koji bi porodicu trebao voditi kroz proces odlučivanja.

Ivo Barić, Karin Juras i Vladimir Sarnavka (Klinika za pedijatriju, Klinički bolnički centar Zagreb, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) u radu "Novorođenački skrining i nasljedne metaboličke bolesti" propituju sistem novorođenačkog skrininga (sistem organiziranog traganja za određenim prirođenim bolestima u cjelokupnoj novorođenačkoj populaciji) na nasljedne metaboličke bolesti. Autori zaključuju da skrining treba provoditi, uzimajući u obzir moralne nedoumice kojima ovaj problem obiluje, a zalažu se za postizanje maksimalne moguće saglasnosti oko provođenja skrininga uz pomoć visokih stručnih i moralnih načela.

Srećko Gajović (Hrvatski institut za istraživanje mozga, Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu) u radu "Terapija matičnim stanicama – tehnološka ograničenja i bioetičke dileme" razmatra je li terapija matičnim

ćelijama korisna djeci te imaju li roditelji uopće pravo podvrgnuti svoju djecu tretmanu poput ovog, koji je još uvijek u eksperimentalnoj fazi i kojem djelotvornost nije dokazana.

Vida Čulić (Klinika za dječje bolesti, Klinički bolnički centar Split) u radu "Utjecaj genetskog testiranja i pružanja genetske informacije osobama sa sindromom Down" preispituje moralne probleme koji se javljaju ljudima koji boluju od sindroma Down i njihovim porodicama. Autorica postavlja pitanja kome treba ponuditi genetsku informaciju i prenatalnu dijagnostiku, ko o tome odlučuje, treba li to biti pravno regulirano i uključivati državu. Nadalje, autorica preispituje istraživanje i testiranje osoba sa sindromom Down, tj. imaju li one pravo na svoje mišljenje. Na kraju, autorica razmatra transplantaciju organa od osoba i za osobe sa sindromom Down.

Ksenija Turković, Sunčana Roksandić Vidlička i Juraj Brozović (Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu) u radu "Informativni pristanak djece u hrvatskom zakonodavstvu" zalažu se za izmjenu Zakona o zaštiti prava pacijenata u skladu s Konvencijom o pravima djeteta koja proizlazi iz Konvencije o ljudskim pravima i biomedicini koja je potvrđena u Republici Hr-

vatskoj, a koja mišljenje djeteta uzima u obzir pri postupku odlučivanja o prihvaćanju ili odbijanju zdravstvenih usluga, razmjerno djetetovim godinama i zrelosti.

Marija Radonić (Opća bolnica Dubrovnik) u radu "Hospitalizacija djeteta i emocionalni problemi nakon hospitalizacije" zalaže se za izbjegavanje nepotrebnog hospitaliziranja djece, a ukoliko do hospitalizacije ipak mora doći, ljekari i bolnice trebali bi preduzeti sve mjere predostrožnosti kako bi se djetetu minimalizirao stres izazvan boravkom u bolnici u svrhu izbjegavanja posthospitalizacijskih emocionalnih, intelektualnih i bihevioralnih problema.

Lucija Čikeš (Centar za rehabilitaciju *Mir*, Kaštel Novi) svojim radom "Novi pristup zbrinjavanju djece s poremećajem u razvoju" prikazuje svijetli primjer Centra za rehabilitaciju *Mir* u Kaštel Novom u kojem štićenici žive po mjeri čovjeka, u stimulirajućoj i humanoj atmosferi. Iskustva Centra *Mir* utkana su u posljednje izmjene i dopune Zakona o socijalnoj skrbi.

Ivana Vinković Vrček (Institut za medicinska istraživanja i medicinu rada, Zagreb) ističe da je kontaminacija hrane agrohemikalijama hemijsko nasilje nad hranom, ali i nad djecom, jer su i ona konzumenti takve

hrane. Svojim radom “Kemij-sko nasilje nad hranom i prava djece” naglašava da je rastući trend narušenog zdravlja djece alarmantno upozorenje koje bi trebalo rezultirati zaustavljanjem ili barem usporavanjem ovakvih nasilnih intervencija u hranu.

Iz opisanih radova vidimo da je medicinska i socijalna njega o bolesniku potencirana kada je taj bolesnik dijete. Dijete nije sposobno samostalno odlučivati i preuzimati odgovornost pa je, kako je u uvodnoj riječi istaknuo

urednik Čović, unutar odgovornog društva ili onog koje takvo želi biti, potrebno izgraditi sisteme zaštite koji se odnose na prava djece, a posebno na zaštitu djece pacijenta. Interdisciplinarni pristup simpozija i Zbornika, koji je iz njega proizašao, doprinio je sagledanju problema medicinske i socijalne njege o djeci pacijentima iz šireg ugla i iznalaženju rješenja za probleme koje ovakva pitanja sa sobom nose.

Nikolina Čavar

Iva Rinčić – Amir Muzur: *Fritz Jahr i rađanje europske bioetike*, Pergamena, Zagreb, 2012., 332 str.

Kao plod višegodišnjeg istraživanja dvoje autora – Ive Rinčić i Amira Muzura – pojavio se u tvrdi uvez pripremljen i sistematiziran niz njihovih zajedničkih članaka posvećenih Fritzu Jahru, njegovoj misli i životu, ali i njegovu mjestu i značaju za uspostavljanje novog strujanja u bioetičkim vodama, koje će zasigurno biti obojeno evropskom misaonom tradicijom. Sam naslov to već pokazuje: *Fritz Jahr i rađanje europske bioetike*. Knjiga je izašla kao 23. u nizu biblioteke

Bioetika, a pod okriljem izdavačke kuće Pergamena.

U prvome dijelu, “Fritz Jahr i rađanje bioetike”, autori pregledno, jasno i temeljno prikazuju život Fritza Jahra, služeći se prvi put izvornim arhivskim dokumentima, prikupljenima na istraživanju u Jahrovu rodnome Halleu, a od kojih su mnoge i priredili te objavili kao faksimile, što knjizi daje posebnu dokumentacijsku vrijednost. Prikazan je i cjeloviti opus Fritza Jahra, pri čemu treba